Dirwasgiad a diweithdra

Leon Gooberman

Mae'r dirwasgiad wedi peri i ddiweithdra gynyddu ym mhob etholaeth, ond nid yw'r cynnydd hwn wedi bod yr un fath ym mhob man.

O ail chwarter y flwyddyn 2008, crebachodd economi'r Deyrnas Unedig yn gyflymach nag a wnaeth ers 30au'r ganrif ddiwethaf. Parodd hyn bod diweithdra'n codi'n gyflym ym mhob etholaeth yng Nghymru. Gwelodd rhai etholaethau, a oedd â lefel isel o ddiweithdra'n wreiddiol, eu cyfraddau diweithdra'n dyblu. Ar yr un pryd, mae rhai etholaethau a oedd â lefelau cymharol uchel o ddiweithdra cyn y dirwasgiad wedi gweld y gyfradd yn cynyddu fwyfwy.

Dengys hanes diweddar fod effaith dirwasgiadau ar ddiweithdra yng Nghymru yn tueddu i bara'n hir. Ar ôl dirwasgiad 1979-81, ni ddychwelodd nifer y rhai a oedd yn hawlio budd-dal diweithdra i lefel 1979 cyn y cwymp nesaf yn 1990. Ar ôl dirwasgiad 1990-91, bu'n chwe blynedd cyn i'r gyfradd ostwng yn is na lefel 1990.

Mesur diweithdra

Mae cyfradd nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn cofnodi nifer y bobl sy'n cael Lwfans Ceisio Gwaith. Dyma'r ffigurau mwyaf diweddar a manwl sydd ar gael ar lefel etholaethol. Mae cyfradd diweithdra swyddogol y Sefydliad Llafur Rhyngwladol wedi'i seilio'n fras ar nifer y bobl nad oes ganddynt swyddi, ond sy'n chwilio am swyddi. Mae'r mesur hwn yn rhoi darlun gwell o lefelau diweithdra nag edrych ar gyfradd y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra, gan nad yw llawer o bobl ddi-waith yn cael Lwfans Ceisio Gwaith. Fodd bynnag, nid yw ffigurau diweithdra'r Sefydliad Llafur Rhyngwladol yn rhoi cymaint o fanylion â chyfradd y nifer sy'n hawlio budd-dal.

Pa effaith a gaiff y dirwasgiad ar nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal yng Nghymru?

Ym mis Mai 2008, roedd 40,936 o bobl yn hawlio Lwfans Ceisio Gwaith. Fodd bynnag, erbyn Ionawr 2010, roedd nifer y rhai sy'n hawlio hwnnw wedi mwy na dyblu ac wedi cyrraedd 83,174 o bobl. Roedd y cynnydd cyflym hwn fwy neu lai'n debyg i'r hyn a gafwyd drwy'r Deyrnas Unedig.

Mae'r cyfrif wedi amrywio ers hynny. Ym mis Mawrth 2011, y gyfradd oedd 74,850 o bobl.

Ar ba etholaethau yr effeithiwyd fwyaf?

Ym mis Mawrth 2011, yr etholaethau a chanddynt y cyfraddau uchaf o bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra oedd Blaenau Gwent (6.7 y cant o'r boblogaeth breswyl rhwng 16 a 64 oed), Merthyr Tudful a Rhymni (6.1 y cant) a De Caerdydd a Phenarth (5.6 y cant).

Fodd bynnag, cafwyd y cynnydd mwyaf ym mhwyntiau canran nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal ers mis Mai 2008 yn Ne Caerdydd a Phenarth (2.9 pwynt canran), Gorllewin Caerdydd (2.6 pwynt canran) a Chwm Cynon (2.5 pwynt canran). Mae cyfradd y nifer sy'n hawlio budd-dal wedi dyblu, neu fwy na dyblu, mewn deuddeg o etholaethau. Mae pob etholaeth arall wedi gweld cynnydd o 45 y cant o leiaf.

Mae'r cynnydd absoliwt yn y gyfradd hawlio budd-dal ers mis Mai 2008 wedi bod yn anwastad trwy Gymru. Yr etholaethau yr effeithiwyd fwyaf

arnynt ar y sail hon fu De Caerdydd a Phenarth (dros 1,894 o bobl), Gorllewin Caerdydd (dros 1,444 o bobl) a Gorllewin Casnewydd (dros 1,301 o bobl).

Beth yw ystyr hyn i Gymru?

Mae'r cynnydd yn y nifer o bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra wedi effeithio ar gymunedau ledled Cymru. Nid ar nifer cymharol fach o etholaethau yn unig yr effeithiwyd erbyn hyn.

Mae Cymru'n dibynnu i raddau helaeth ar gyflogaeth yn y sector cyhoeddus. Disgwylir y bydd y pwysau presennol ar wariant y sector cyhoeddus yn parhau am nifer o flynyddoedd.

Gall hyn olygu, os bydd diweithdra yn y Deyrnas Unedig yn gostwng, ei bod yn bosibl na fydd y gyfradd ddiweithdra yng Nghymru yn gostwng mor gyflym ag y bydd mewn rhai gwledydd a rhanbarthau eraill.

Er nad yw nawdd cymdeithasol yn fater sydd wedi'i ddatganoli, mae gan Lywodraeth Cymru rywfaint o gyfrifoldebau datblygu economaidd a allai gynorthwyo i ostwng lefelau diweithdra. Mae'r rhain yn cynnwys datblygu sgiliau a seilwaith ymhellach, annog arloesi a sicrhau bod Cymru'n lle mwy deniadol i fyd busnes.

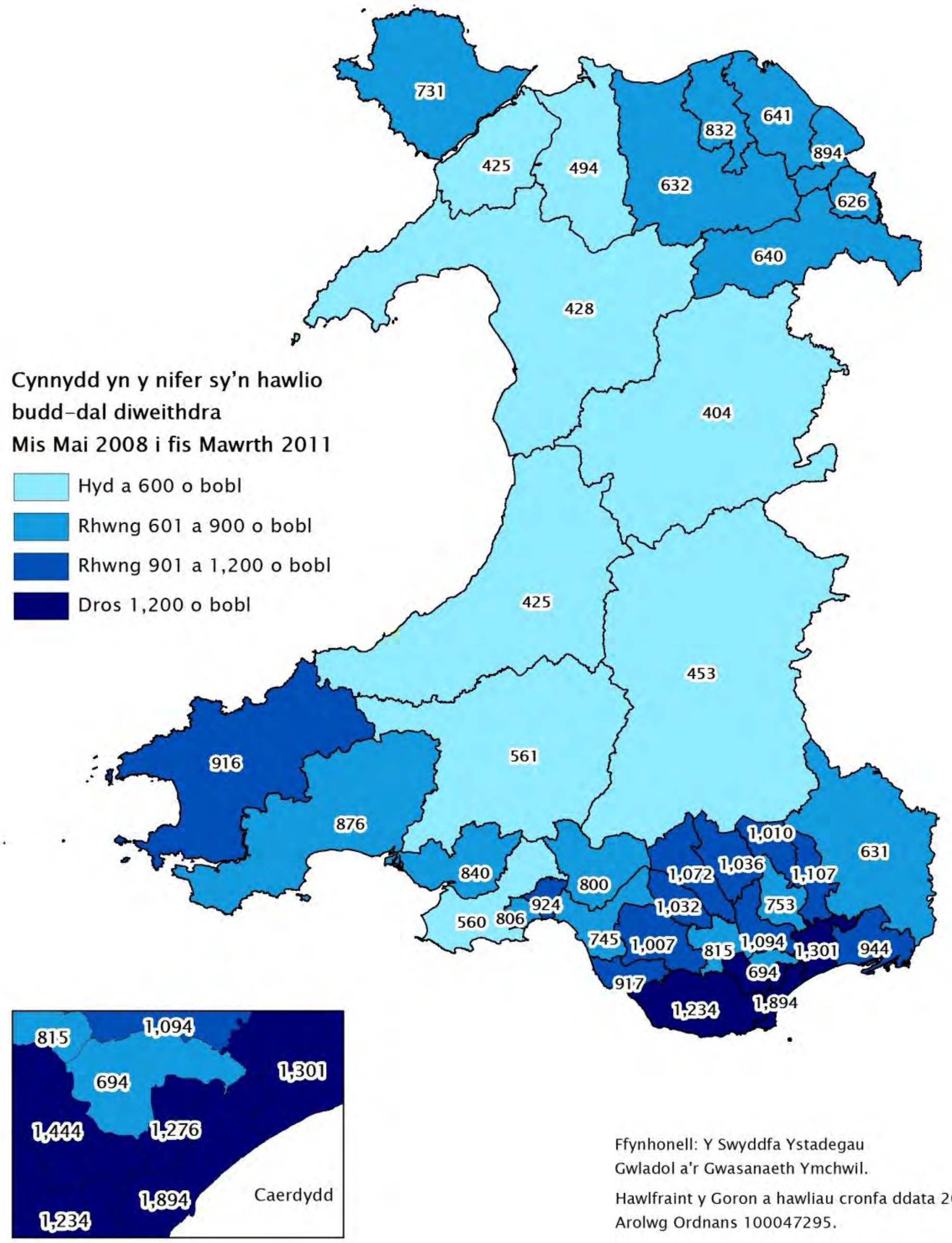

Ffynhonell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol a'r Gwasanaeth Ymchwil.

Hawlfraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2011. Arolwg Ordnans 100047295.

Erthygl o gyhoeddiad gan y Gwasanaeth Ymchwil

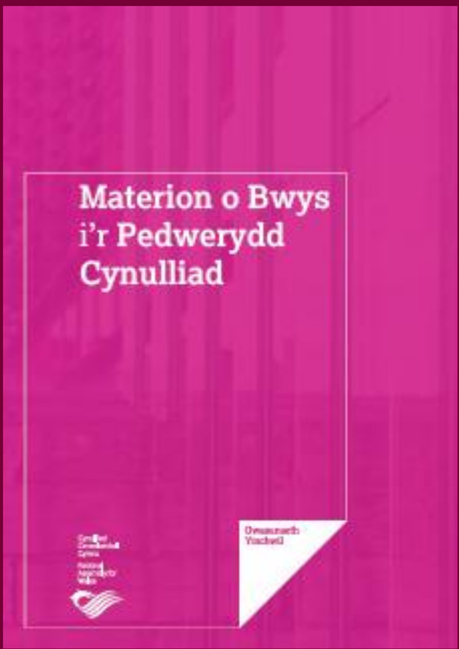

Materion o Bwys i'r Pedwerydd Cynulliad

Mae'r ddogfen hon wedi cael ei pharatoi'n arbennig ar gyfer Aelodau'r Cynulliad gan y Gwasanaeth Ymchwil. Mae'n trafod rhai o'r pynciau hynny sy'n debygol o fod o bwys i Aelodau yn ystod y Pedwerydd Cynulliad.

Materion o Bwys i'r Pedwerydd Cynulliad

Am rhagor o gyhoeddiadau, gweler **ein tudalennau ar wefan y Cynulliad.**
www.cynulliadcymru.org/bus-assembly-publications-research.htm

Y Gwasanaeth Ymchwil
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

E-bost: **Research.Service@wales.gov.uk**
Twitter: **@YmchwilCCC**